

7. Стаття КК про незаконне збагачення посадовців стала фікцією, що ускладнює боротьбу з корупцією – Трепак // ZN,UA: сайт. URL: https://dt.ua/POLITICS/stattya-kk-pro-nezakonne-zbagachennya-posadovciv-stala-fiksiyeyu-scho-uskladnyuye-borotbu-z-korupciyeyu-trepak-225714_.html (дата звернення: 07.05.2017).

Одержано 10.05.2017

УДК 343.614:340.132

Олександр Олександрович ТКАЧ,

студент 2 курсу юридичного факультету Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв

Науковий керівник: Шведова Ганна Леонідівна,

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного

та кримінального права і процесу юридичного факультету

Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м.

Миколаїв

ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА: ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Здійснено аналіз кримінально-правової норми, що визначає доведення до самогубства як злочин. Визначено проблемні питання даного суспільно-небезпечного діяння. Надано характеристику нових способів доведення до самогубства, не зазначених у статті Кримінального кодексу України та встановлено їх особливості.

Ключові слова: самогубство, доведення до самогубства, кримінально-правова норма, групи смерті.

Самогубство є гострою соціальною проблемою у світі. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я щорічно близько 800 000 осіб у світі закінчують життя самогубством. Самогубства є другою провідною причиною смерті серед молодих людей віком 15–29 років. На країни з низьким і середнім рівнем доходу припадає 78 % самогубств в світі. Що ж до способів, то у глобальних масштабах для вчинення самогубства найчастіше використовуються пестициди, повішення і вогнепальну зброю.

Говорячи про причини, в першу чергу, самогубство зазвичай пов'язане із депресією і розладами, викликаними вживанням алкоголю, а також у моменти кризи, коли втрачається здатність долати стресові ситуації в житті, такі як фінансові проблеми, розрив відносин або хронічний біль і хвороба. Крім того, суїцидальна поведінка багато в чому

асоціюється з конфліктами, стихійними лихами, насильством, зловживанням або втратами, а також почуттям ізоляції. Показники самогубств також високі серед найбільш уразливих груп, які піддаються дискримінації, наприклад, біженці і мігранти, корінне населення, особи з нетрадиційною сексуальною орієнтацією, а також ув'язнені [1].

Кожна з наведених підстав є складною проблемою, якою займаються фахівці з психології та психіатрії. Ми ж пропонуємо звернути увагу на самогубство, вчинене через насильство, що у кримінально-правовому полі визначено як доведення до самогубства. Як свідчать наукові джерела, співвідношення самогубств і доведення до самогубства становить близько один до двадцяти [2].

Доведення до самогубства – діяння, що має високу суспільну небезпеку, оскільки тягне за собою суспільні, психічні та біологічні наслідки. Варто відмітити, що у даному випадку перевагу мають активні дії суб'єкта, оскільки, відповідно до ст. 120 КК України самогубство особи має бути наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, примусу до протиправних дій або систематичного приниження її людської гідності [3].

Про активність дій свідчить і тлумачення даної норми у Постанові Пленуму ВСУ «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» де зазначено, що доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство настає за умови, що потерпілий вчинив відповідні дії внаслідок жорстокого поводження з ним, шантажу, примушування до вчинення протиправних дій або систематичного приниження його людської гідності винним.

Пленум звертає увагу на те, що під жорстоким поводженням слід розуміти безжалісні, грубі діяння, які завдають потерпілому фізичних чи психічних страждань таких як мордування, систематичне заподіяння тілесних ушкоджень чи побоїв, позбавлення їжі, води, одягу, житла тощо. Щодо систематичного приниження людської гідності, ним є тривале принизливе ставлення до потерпілого у вигляді постійних образ, глумління над ним тощо [4].

Відповідно до даних Єдиного державного реєстру судових рішень за останні п'ять років в Україні було розглянуто 33 кримінальні справи за статтею 120 КК України, з них винесено 4 вироки. Варто зазначити, що значна кількість кримінальних проваджень, відкритих правоохоронними органами навіть не доходить до суду. Причинами низького показника розкриття злочинів даного виду переважно є відсутність доказів, складу злочину або суб'єкта.

Проблема дедалі поглиблюватиметься, оскільки на сьогодні з'явилися і інші, не передбачені кримінальною нормою способи доведення до самогубства, серед яких створення «груп смерті» у

соціальних мережах Інтернет, діяльність яких спрямована на доведення до самогубства осіб віком 12–18 років. За даними департаменту комунікації Національної поліції України, кіберполіція виявила 926 груп «самогубств», з яких уже 600 заблоковано. У зв'язку з діяльністю даних спільнот було відкрито 35 кримінальних проваджень, а також встановлено 4 факти суїциду [5].

Особливістю даних злочинів є: 1) відсутність реального контакту представника спільноти з потерпілим; 2) переважна неможливість встановити особу злочинця; 3) відсутність у кримінально-правовій нормі положень, що конкретизують визначення таких дій злочинними, а саме такими, що доводять до самогубства. З цього випливає необхідність розширення кримінально-караних способів доведення до самогубства.

З цього приводу народними депутатами України був розроблений законопроект, який має на меті внесення до КК України саме таких змін. У даному законопроекті пропонується змінити положення щодо доведення особи до замаху на самогубство на спробу самогубства, а також, до вже встановлених способів доведення до самогубства додати підбурювання, в тому числі підкупу, обману, а також будь-якого сприяння вчиненню самогубства [2]. Прийняття даного акту має важливе значення. По-перше, це дає можливість уникнути прогалин та колізій у законодавстві, і, по-друге, підвищити рівень безпеки та захищеності громадян у державі.

Таким чином, слід зробити висновок, що самогубство, а особливо доведення до самогубства, потребує уваги як на всесвітньому так і на національному рівні. Ми встановили, що проблемою правового регулювання даного питання є відсутність у нормах положень, здатних вирішити актуальні проблеми, що, як наслідок, породжує необхідність внесення відповідних змін до таких норм.

Список бібліографічних посилань

1. Suicide: fact sheet // World Health Organization: official site. Last update: March 2017. URL: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs398/en/> (дата звернення: 08.05.2017).

2. Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо встановлення кримінальної відповідальності за сприяння вчиненню самогубства): проект закону від 17.02.2016 № 4088 // База даних (БД) «Законодавство України»/Верховна Рада (ВР) України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58195 (дата звернення: 06.05.2017).

3. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 05.05.2017).

4. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 № 2 // БД

«Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03> (дата звернення: 04.05.2017).

5. Кіберполіція виявила 926 груп «самогубств», з яких уже 600 заблоковано // Національна поліція: тимчас. веб-сайт. URL: <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/2157086> (дата звернення: 06.05.2017).

Одержано 10.05.2017

УДК 343.211

Вікторія Олександрівна ТРОХИМЧУК,

курсант 3 курсу факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків

Науковий керівник: Казначесва Дар'я Володимирівна,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків

ПРОБЛЕМИ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІМ

Проаналізовано особливості видів покарань, що можуть бути призначені неповнолітнім. Встановлено, що для ефективного досягнення цілей покарання щодо неповнолітніх необхідно розробити спеціальні види покарань для цієї категорії засуджених.

Ключові слова: *неповнолітній, покарання, кримінальна відповідальність.*

Кримінальна відповідальність неповнолітніх та практика призначення їм покарання реалізується завдяки застосуванню основних положень кримінально-правової політики України в цій сфері, яка формується на основі особливого підходу до реалізації кримінальної відповідальності зазначеної категорії правопорушників. Аналіз сучасного стану національної і світової кримінальної політики засвідчує, що її визначальною рисою є гуманізація кримінально-правової репресії.

Чинне кримінальне законодавство передбачає певні особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх. Однак, перелік покарань, що застосовуються до неповнолітнього, по відношенню до осіб, які досягли повноліття, суттєво обмежений.

Так, відповідно до ст. 98 КК до неповнолітніх як основні покарання можуть бути застосовані лише штраф, громадські та виправні роботи, арешт і позбавлення волі на певний строк, а як додаткові – штраф і позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.